

NOTAT OM KVALITETSUDVALGETS ENDELIGE ANBEFALINGER

Kvalitetsudvalget fremlagde torsdag i sidste uge sine endelige anbefalinger til, hvilke reformer der i deres øjne er nødvendige i vores uddannelsessystem. Ligesom med kvalitetsudvalgets tidligere anbefalinger er der i den endelige rapport både gode og dårlige elementer. I dette notat præsenteres argumenter, som man kan bruge i sit arbejde med kvalitetsudvalgets anbefalinger.

En række af argumenterne er taget fra DSF's udsendte argumentationspapir i kølvandet på kvalitetsudvalgets tidligere udgivet rapporter samt DSF's politik om kvalitetsudvalget og DSF's politikbeslutning om dimensionering. Politikbeslutningerne kan findes her: <http://dsfnet.dk/politikbeslutninger>

ANBEFALING I: EN NY STRUKTUR I UDDANNELSERNE – AFSKAFFELSE AF RETSKRAVET

Hvad foreslår udvalget?

Udvalget foreslår at fjerne retskravet i dets nuværende form og give institutionerne mulighed for at indføre faglige adgangskrav til kandidatuddannelserne. Udvalget mener ikke selv at deres forslag er en total afskaffelse af retskravet, men blot er en ændring af retskravet. Udvalget pointerer endvidere, at der skal skabes et bachelorarbejdsmarked og laves to forskellige typer bacheloruddannelser. Æn erhvervsorienteret og én forskningsorienteret. Endelig lægger udvalget vægt på, at man med deres forslag vil kunne optage flere professionsbachelorere på kandidatuddannelserne.

DSF er imod anbefalingen af en række grunde.

1) Forslaget vil presse studerende ud på et usikkert bachelorarbejdsmarked med dårligere løn og arbejdsvilkår og dårligere livsmuligheder

Kvalitetsudvalgets forslag vil betyde, at bachelorstuderende vil blive tvunget ud på et bachelorarbejdsmarked efter deres bacheloruddannelse, uanset om de ønsker det eller ej. I dag er der dog ikke et jobmarked, som er rettet mod universitetsbachelorere.

Undersøgelser viser, at ca. 40 % af de studerende, der går ud på arbejdsmarkedet efter at have taget en universitetsbachelor, ender i ufaglærte jobs eller i kontorjobs. Kun ca. 30 % får et job, 'der forudsætter viden på højeste niveau', dvs. de jobs, der kræver akademiske kompetencer, som man får på universitetet. For kandidatstuderende er det samme tal op mod 70 %¹. Fra andre lande ses der ligeledes en tendens til, at de bachelorere der ikke får en kandidat varigt presses ud i lavtlønsjobs på f.eks. cafeer og restauranter eller presses til at tage gratis praktikophold, internships osv. Man risikerer altså et A og B arbejdsmarked for akademikere, hvor en stor gruppe vil få dårligere lønvilkår, dårligere jobmuligheder og generelt dårligere livsmuligheder end de studerende der fortsætter direkte på en kandidat.

Dette risikerer samtidig at medføre et såkaldt 'nedadgående pres' på arbejdsmarkedet, hvor de, der egentlig er uddannede til f.eks. HK-jobs vil få sværere ved at få det job, de er uddannede til, og derfor må tage jobs fra andre uddannelsesgrupper, ufaglærte jobs eller risikerer at blive arbejdsløse.

2) Forslaget vil øge den social skævhed i, hvem der får en kandidatuddannelse

Kvalitetsudvalget foreslår, at det skal være faglige adgangskrav såsom f.eks. karakterer fra bacheloruddannelsen, der afgør om en studerende kan blive optaget direkte på en kandidatuddannelse eller ej. Dette vil med stor sandsynlighed betyde, at den sociale arv i uddannelsessystemet vil blive forstærket med risiko for, at

¹<http://dea.nu/publikation/dea-notat-er-der-et-arbejdsmarked-universitetsbachelorer>, s. 4-5, tabel 5a og 5b

kandidaterne i højere grad vil blive forbeholdt akademikerbørn . Flere undersøgelser af folkeskolen og gymnasierne viser, at unge fra 'uddannelsesfremmede hjem' generelt får lavere karakterer end unge fra 'uddannelsesvante hjem'. En undersøgelse fra EVA fra 2012 viste f.eks., at der på STX er en markant forskel på hele 2,9 i karaktergennemsnit mellem elever med forældre med en lang videregående uddannelse og elever fra såkaldte 'risikogrupper' (elever med ufaglærte forældre, anden etnisk baggrund end dansk, lav indkomst mm.) Det sker ikke fordi, at unge med forældre uden en længere uddannelse er dummere end andre unge, men fordi, de har færre muligheder for at få støtte hjemmefra, og generelt har dårligere forudsætninger for at begå sig i uddannelsessystemet. Selvom der ikke er lavet systematiske undersøgelser går dette efter al sandsynlighed igen på universitetsuddannelser. Hvis karaktergennemsnit bliver afgørende for optagelse på en kandidatuddannelse, vil det derfor generelt stille studerende med ikke-akademiske forældre svagere end studerende med akademikerforældre.

3) Forslaget vil føre til et lavere uddannelsesniveau, som vil koste samfundet mange penge på sigt

Hvis retskravet ophæves vil det med meget stor sandsynlighed betyde, at færre unge vil tage en kandidatuddannelse. Mange studerende, der i dag ville få 5 års uddannelse vil altså for fremtiden kun få 3 eller 4 års uddannelse, hvilket vil føre til et generelt lavere uddannelsesniveau. Det vil først og fremmest ske, fordi at en stor del af de studerende, der ikke kan komme direkte ind på en kandidatuddannelse, aldrig kommer tilbage på universitetet og får en kandidat - enten fordi, at der ikke vil være pladser nok til alle, eller fordi at det for en stor gruppe vil være langt sværere at gå fra arbejde til uddannelse, og hermed lavere indtægt, når de først er kommet ind på arbejdsmarkedet. Der kan også ske det, at en gruppe af de, der bliver udelukket fra at blive optaget direkte på en kandidat vil søge til udlandet for at tage en kandidat, med risiko for, at de aldrig kommer tilbage. Det kan på sigt komme til at koste samfundet dyrt. En undersøgelse fra Arbejdernes Erhvervsråd fra 2012 viser, at en lang videregående uddannelse i gennemsnit betaler sig 7,5 gang igen, hvis man sammenholder statens udgifter til SU og uddannelse, med de indtægter som kommer tilbage via skat. Det er et højere 'afkast' end alle andre uddannelses typer². Det betyder naturligvis ikke, at der ikke er stærkt brug for 'ikke-lange videregående uddannelser,' men det viser, at det kan være en rigtig dårlig forretning at presse studerende ud på arbejdsmarkedet allerede efter deres bacheloruddannelse i stedet for at lade dem fortsætte på en kandidatuddannelse. Selvom dimittendarbejdsløsheden for kandidatstuderende i øjeblikket er høj, viser en anden undersøgelse fra AE, at der selv med det nuværende boom i antallet af studerende på de lange videregående uddannelser vil mangle 20.000 personer med lange videregående uddannelser i år 2020³. De penge, som man eventuelt vil spare ved at fjerne retskravet ved at færre tager en kandidatuddannelse, vil altså på lang sigt blive overgået af de penge, som samfundet mister.

Samtidig viser flere undersøgelser, at medarbejdere med lange videregående uddannelser har en særdeles positiv effekt på væksten i de virksomheder, hvor de er ansatte. F.eks. viser endnu en analyse fra Arbejdernes Erhvervsråd, at virksomheder, der ansætter deres første akademiker, har en bedre 'beskæftigelsesudvikling' (dvs. de ansætter flere), end virksomheder, der ikke ansætter akademikere⁴. En anden analyse foretaget af CBER for DEA viser, at akademikere i gennemsnit er dobbelt så produktive som personer uden uddannelse og at lange videregående uddannelser har en positiv effekt på både produktiviteten i den enkelte virksomhed og på bruttonationalproduktet⁵. Endeligt viser en analyse fra Dansk Industri, at der er en klar sammenhæng mellem graden af innovation i en virksomhed og ansættelsen af medarbejdere med lange videregående uddannelser⁶.

2 http://www.ae.dk/files/dokumenter/publikation/ae_ot12.pdf - s. 122, tabel 3

3 http://www.ae.dk/files/dokumenter/publikation/ae_ot13.pdf, s. 37, figur 1

4 <http://www.djoef.dk/blade/defacto/udgivelser/2012/nummer-2/pressede-virksomheder-hyrer-akademikere.aspx>, se f.eks. s. 10, tabel 6

5 <http://dea.nu/sites/default/files/Produktivitet%20og%20videregående%20uddannelse.pdf>

6 <http://publikationer.di.dk/di/1728107600/>, se f.eks. s. 3-4

Dette viser også, at det er forkert kun at se kandidater, som noget der skal udfylde en bestemt, fastlagt efterspørgsel, og at der derfor er stor risiko for 'overuddannelse' og 'fejlproduktion'. Det giver langt bedre mening også at se folk med lange videregående uddannelser som nogen, der kan bidrage med nye idéer og skabe vækst og beskæftigelse de steder hvor de bliver ansat.

4) Forslaget vil føre til mindre progression i uddannelserne og hermed lavere fagligt niveau

Når langt størstedelen af de universitetsstuderende i Danmark i dag tager kandidatuddannelser, betyder det, at bacheloruddannelserne i høj grad er indrettede, så de er rettede mod videre uddannelse, og at universitetsuddannelserne i høj grad er indrettede som 5-årige forløb. Det betyder, at der er plads til faglighed, fordybelse og progression hele uddannelsen igennem. Hvis man fjerner retskravet vil det betyde, at man skal ændre bacheloruddannelserne og i højere grad opbygge dem som færdige afsluttede uddannelser, i stedet for første del af en længere uddannelse. Dette vil sænke kernefagligheden og mindske muligheden for at tænke bacheloruddannelser og kandidatuddannelser i en sammenhæng. Resultatet risikerer at blive et uddannelsessystem, hvor de uddannelser, som langt størstedelen af de studerende bliver tilbudt, bliver mere fragmenterede, med mindre og dårligere fagligt indhold.

5) Forslaget vil give mindre tid til både teori og praksis:

Mindre uddannelse til hovedparten af de studerende vil også betyde, at der er mindre tid til faglig fordybelse og specialisering, og til at have praktiske og anvendelsesorienterede elementer i og udenfor uddannelsen.

Grundfundamentet i en universitetsuddannelse er en dyb, forskningsbaseret faglighed, hvor vi som studerende tilegner os den nyeste viden indenfor vores område og har tid til at beskæftige os i komplekse faglige spørgsmål på højeste internationale niveau. Når vi på denne måde beskæftiger os med kompliceret akademisk stof giver det os både en konkret specialiseret faglig viden inden for et område, som vi kan bruge i relevante sammenhænge, og giver os samtidig en række mere generelle akademiske kompetencer. Det er f.eks. kompetencer til at arbejde og tænke systematiske, behandle store stofmængder, arbejde selvstændigt osv.. Hvis størstedelen af de studerende får 3 års uddannelse i stedet for 5, vil der alt andet lige være mindre plads til denne fordybelse, der er fundamentet for både de specifikke og generelle kompetencer.

Samtidig vil der være mindre plads til, at vi kan bruge vores viden og kompetencer i samspil med omverdenen, f.eks. i samarbejder med den offentlige sektor, kulturinstitutioner, NGO'er, virksomheder osv.. I dag bruger rigtig mange studerende deres kandidatuddannelse til netop at bruge deres viden i samspil i omverdenen, enten i opgaver eller eksaminer eller ved ekstracurriculære aktivitet som f.eks. studierelevante studiejobs, iværksætterprojekter, selvstændige forskningsprojekter osv. Hvis færre får mulighed for at tage en kandidat, vil færre få mulighed for at anvende deres viden på denne måde.

6) Skadelig konkurrence mellem studerende – mindre samarbejde og fællesskab

Hvis udvalgets forslag bliver gennemført, vil kun nogen studerende kunne fortsætte direkte på en kandidat uddannelse. Dette vil betyde, at studerende på bacheloruddannelserne i langt højere grad end i dag vil være i konkurrence med hinanden om de få pladser. En sådan situation risikerer at skabe en studiekultur, hvor studerende bliver nødt til at se hinanden som konkurrenter i stedet for studiekammerater, som man i fællesskab uddanner sig med. Det risikerer at medføre, at studerende i mindre grad samarbejder, hjælper hinanden og udveksler viden og risikerer hermed at skade det faglige niveau. Denne situation vil samtidig skade studiemiljøerne og de faglige og sociale fællesskaber og hermed de enkelte studerendes trivsel, med risiko for øget frafald, stress mm.

7) Opdeling i A og B-universiteter

Hvis retskravet fjernes vil universiteterne ikke længere skulle garantere, at alle bachelorstuderende på en uddannelse skal kunne få en kandidat på samme universitet. Dette vil give universiteterne øgede muligheder for

at sortere i hvilke studerende, der bliver optaget på kandidatuddannelserne, og de vil hermed i endnu højere grad kunne gå målrettet efter at optage de bedste studerende fra andre universiteter og andre lande. Dette risikerer at føre til, at nogle universiteter, f.eks. Københavns Universitet og Aarhus Universitet, vil forsøge at blive 'eliteuniversiteter' ved at smide 'de dårligste' af deres egne studerende ud efter bacheloruddannelsen og tiltrække de bedste studerende fra andre universiteter som f.eks. Aalborg Universitet eller RUC og fra udlandet. Dette risikerer at føre til en opsplitning i A- og B universiteter, hvilket vil skade de universiteter, der kommer til at miste studerende, og hermed også bevillinger, prestige mm.

8) Farlige fremtidsperspektiver – meget kortere vej til brugerbetaling og ingen SU

Kvalitetsudvalgets forslag handler om at gennemtvinge en uddannelseskultur, hvor mange flere universitetsstuderende skal ud på arbejdsmarkedet efter bacheloruddannelsen og herefter søge tilbage på universitet og tage en kandidatuddannelse på enten fuld- eller deltid. Udvalget foreslår at disse kandidater skal være uden brugerbetaling, men hvis kandidatuddannelser i højere grad bliver enten eliteuddannelse eller 'efteruddannelse', er det meget sandsynligt, at det bliver langt lettere for politikere, der ønsker brugerbetaling, at kræve brugerbetaling på kandidatuddannelse generelt i løbet af nogle år. Et argument kunne f.eks. lyde, at kandidatuddannelser, der enten er for den lille elite eller noget, som arbejdsgiverne har en specifik interesse i, ikke skal betales af 'de fælles offentlige kasser'. Hvis andelen af erhvervsaktive studerende stiger kan det samtidig blive en oplagt mulighed for at politikerne kan fjerne SU'en på kandidatuddannelserne, med henvisning til, at de fleste studerende alligevel vil have en form for indtjening fra deres arbejde og ikke behøver SU.

Selvom brugerbetaling og ingen SU på kandidatuddannelserne virker langt væk fra det nuværende uddannelsessystem, er det nogle idéer, der af og til dukker op i den offentlige debat. Tænk tanken DEA har flere gange lagt op til, at man diskuterer brugerbetaling på de videregående uddannelser, og har særligt fremhævet, at man bør diskutere brugerbetaling og SU på kandidatuddannelserne⁷. Flere andre aktører har vist interesse i denne retning, blandt andet Dansk Industri⁸ og LO⁹.

ANBEFALING 2: DIMENSIONERING OG UDBUDSKONSOLIDERING

Hvad foreslår udvalget?

Udvalget argumenterer for, at det er nødvendigt at man fra centralt hold skærper styringen af optaget på de videregående uddannelser. Udvalgets argument for at dimensionere er, at de studerende ikke selv betaler for deres uddannelse, hvorfor studerende ikke har noget incitament til at bekymre sig om hvorvidt uddannelsen "kan betale sig", altså om det er muligt at få et job efter endt uddannelse. Dette medfører ifølge udvalget, at studerende i alt for høj grad søger ind på uddannelser, som samfundet ikke har brug for, og at samfundet dermed mister mulig vækst, som man ville have fået, hvis de studerende havde valgt 'de rigtige uddannelser'. Uddannelse indsættes altså i en klassisk markedslogik, hvor argumenter for dimensioneringen bliver, at markedet er ufuldstændigt.

Udvalget anbefaler at dimensioneringen baseres på:

- historisk ledighed og indkomst
- udvikling i relativ ledighed
- fremskrivning af antal dimittender på grundlag af den nuværende udvikling i optag
- afsætning af dimittender til henholdsvis det offentlige og det private arbejdsmarked
- substituerbarhed på arbejdsmarkedet
- vurdering af de specifikke dele af arbejdsmarkedet, som den pågældende uddannelsesgruppe retter sig imod

7 Se f.eks. <https://www.mm.dk/blog/skal-kandidatstuderende-have-su>

8 Se f.eks.

<http://di.dk/Opinion/Uddannelse/Pages/Brugerbetalingsomkvalitetsloeftafuniversityundervisningen.aspx>

9 Se f.eks. <http://www.information.dk/telegram/451778>

Endelig pointerer udvalget, at småfag godt kan være relevante, men at de kun må udbydes et sted i landet for at sikre faglig bæredygtighed og kvalitet.

DSF er imod forslaget af følgende årsager

1) Uddannelse er demokratisk dannende

Flere undersøgelser¹⁰ viser at der er klar sammenhæng mellem uddannelse og demokrati. Universiteter uddanner unge i demokrati både igennem arbejde i demokratiske organer som studienævn, men også igennem øget viden og politisk selvtilid. Når unge tager en uddannelse bliver de skolet i at søge information og tage stilling til informationen. Når unge lærer at søge information og bruge denne i deres argumenter stiger selvtiliden og bevidstheden om, at man rent faktisk er i stand til at komme med gode argumenter. Dette gør det nemmere for unge at stille krav til politikere, da de rent faktisk tror på, at deres argumenter holder. At befolkninger stiller krav til politikere sikrer en sammenhæng mellem befolkningens ønsker og politikeres beslutninger, hvorfor det bliver befolkninger og ikke enkeltpersoner der styrer. At dimensionere og afskære unge fra at tage en uddannelse kan altså blive et demokratisk problem.

2) Akademikere finder og skaber lettere jobs end andre

Uddannelse styrker den enkeltes muligheder og position på arbejdsmarkedet. Folk med en lang videregående uddannelse har en større sandsynlighed for at få job end folk uden uddannelse. Dette kunne tyde på, at folk med en lang videregående uddannelse har lettere ved at skabe reelle jobmuligheder også selvom de ikke umiddelbart eksisterer. At dimittender er i stand til at skabe jobs og træde ind i sektorer som man ikke havde troet muligt giver også et større afkast til samfundet end hvis personen havde gået ledig uden en uddannelse. Som eksempel viser en rapport fra DEA¹¹, at 41,6 % af de humanistiske dimittender fra 2001-2008 er beskæftiget i den offentlige sektor et år efter dimission. Dette var ikke tilfældet for 20 år siden. At afskære unge fra at kunne tage en uddannelse på baggrund af fremskrivninger baseret på det nuværende arbejdsmarkedet stiller med andre ord både den enkelte og samfundet værre.

3) Dimensionering vil skade den sociale mobilitet.

Der er som nævnt flere undersøgelser af folkeskolen og gymnasierne der viser, at unge fra 'uddannelsesfremmede hjem' generelt får lavere karakterer end unge fra 'uddannelsesvante hjem'. Når man dimensionere og derved mindsker adgangen til uddannelser så vil karaktersnittene til uddannelserne stige. Når karaktererne stiger og der en social dimension i, hvem der får høje karakterer fra folkeskolen og gymnasiet, så vil det betyde, at den sociale arv i uddannelsessystemet vil blive forstærket og adgangen til at få job og gøre sin indflydelse gældende overfor det politiske system vil blive forbeholdt folk fra 'uddannelsesvante hjem'.

4) Studienævnene kender fagligheden og kan sammen med aftagerpaneler bedst vurdere optaget

Udvalget forslår, at dimensioneringen skal styres centralt og at den skal baseres på analyser foretaget af De Økonomiske Råds sekretariat. DSF mener, at den relevante viden om sammenhængen mellem uddannelsernes størrelse, kvaliteten og de langsigtede behov findes i fagmiljøerne omkring uddannelserne, blandt studerende og forskere. Kompetencen til at træffe beslutning omkring en given uddannelses størrelse bør derfor ligge i studienævnene med rådgivning fra aftagerpaneler og ikke hos De Økonomiske Råds sekretariat. Studienævnene er nogle af de eneste organer, der både er i stand til at lave vurderinger af egen uddannelse, men også lave vurderinger af uddannelsernes betydning for hinanden. De Økonomiske Råds sekretariat har hverken adgang til viden om, hvad dimensionering betyder for det enkelte fag, eller om hvilken betydning faget har for de omkringliggende fagmiljøer.

10 John Henderson and Sara Chatfield (2011). Who Matches? Propensity Scores and Bias in the Causal Effects of Education on Participation. The Journal of Politics, 73, pp 646-658. doi:10.1017/S0022381611000351.

11 <http://dea.nu/sites/default/files/Baggrundsrapport.pdf>

Når studienævnene vurderer behovet for dimensionering er det selvfølgelig centralt at både medlemmerne af studienævnene og af aftagerpanelerne opkvalificeres og klædes på med viden omkring uddannelser og universiteter.

Hvis man lokalt vurderer det til at være nødvendigt, kan studienævnene koordinere optagene på tværs af uddannelser og uddannelsesinstitutioner.

For at imødekomme de forud beskrevne problematikker omkring social arv er det vigtigt at der er optagelsesprocedurer der sikrer social mobilitet i de tilfælde, hvor der er flere ansøgere end pladser.

ANBEFALING 3: ET NYT OPTAGELSESSYSTEM

Hvad foreslår udvalget?

Kvalitetsudvalget foreslår at man ændrer optagelsessystemer så institutionerne i højere grad anvender fagligt begrundet uddannelsesspecifikke adgangskrav såsom krav til bestemte fag, fagenes niveau og minimumskarakterer i disse fag. Udvalget fastslår dog, at man maks. må kræve at studerende har karakteren 7 som adgangskrav. Såfremt der er for mange ansøgere der opfylder de opsatte adgangskrav anbefaler udvalget, at man vurderer folk individuelt ved f.eks. motiverede ansøgninger, interviews og optagelsesprøver. På uddannelser, hvor der er meget frafald skal man lave individuelle vurderinger på alle ansøgere.

DSF er positive overfor at udvide de metoder man bruger til at optage studerende med, så studerende ikke 'hænger fast' i deres gymnasiekarakter, ligesom vi er positive overfor at sætte en grænse for, hvor høje adgangskvotienterne kan blive. Det er dog vigtigt, at disse metoder reelt sikrer mangfoldighed og øger den sociale mobilitet, og ikke øger den sociale skævhed endnu mere end den nuværende kvote 1 gør. Dette kan være tilfældet, hvis man f.eks. entydigt fokuserer på optagelsessamtaler. Samtidig er vi stærkt kritiske overfor at sætte specifikke karakterkrav på bestemte fag. Dette vil blot skabe endnu større karakterpres på ungdomsuddannelserne og sætte større barrierer op for, at motiverede unge kan tage den uddannelse, de brænder for og er bedst til. En ændring af optagesystemet må ikke blive en måde at sortere flere studerende fra uddannelserne, men skal tværtimod gøre op for nogle af de uligheder, som skabes i de øvrige dele af uddannelsessystemet.

ANBEFALING 4: KLART LEDELSESANSVAR

Hvad foreslår udvalget?

Udvalget mener ikke, at der er nok fokus på uddannelse på uddannelsesinstitutionerne. Derfor foreslår udvalget, at universitetsloven ændres så det tydeliggøres, at bestyrelsen har ansvar for at sikre og udvikle kvaliteten og relevansen af institutionens uddannelser. Bestyrelser skal kunne sammenligne og tage stilling til om der bliver gjort nok på uddannelserne og om resultaterne fra uddannelserne er gode nok. Derudover anbefaler udvalget, at rektor sikrer, at forskning og uddannelse ligestilles. Udvalget anbefaler også, at der er et tydeligt ansvar hos en enkelt person der skal kunne disponere over ressourcer til uddannelse, vælge undervisere og beslutte form, fagligt indhold og vurdere undervisernes kompetencer. Derfor skal personen have indflydelse på ansættelser og aflønning. Endelig er udvalget blevet presset til at få en juridisk vurdering af, om et tydeligere ledelsesansvar konflikter med studienævnenes kompetencer. Dette har vist sig ikke at være tilfældet og udvalget anbefaler derfor ikke længere at fjerne kompetencer fra studienævnene.

Det er en kæmpe sejr, at udvalget har trukket deres anbefaling om at fjerne kompetencer fra studienævnene tilbage. Udvalgets forslag om at styrke ledelsesstrengen er dog i udgangspunktet en glidebane. Det vil til enhver tid være både bedre for uddannelserne men også mere demokratisk, hvis også studienævnene havde kompetence i forhold til at definere, hvilke uddannelsesmæssige kompetencer deres fag har behov for. En prioritering af ansættelser og undervisernes kompetencer og disponering over ressourcer til uddannelser er vigtige udviklingsmæssige parametre, og det giver derfor absolut bedst mening, hvis dette overlades til studienævnene

og ikke en enkelt person på uddannelserne. Derfor er kvalitetsudvalgets fjerde anbefaling bedre end det oprindelige, men er ikke hverken demokratisk eller placerer udviklingen af fagene det rette sted.

ANBEFALING 5: ANSVAR FOR HØJ STUDIEAKTIVITET

Hvad foreslår udvalget?

Udvalget anbefaler, at institutionen sikrer at uddannelserne kræver en gennemsnitligt studietidsforbrug på 1650 timer om året. Udvalget anbefaler endvidere, at der skal iværksættes initiativer, hvis studietidsforbruget ikke er 1650 timer og at dette skal indgå som et kriterium i institutionsakkrediteringen.

I DSF har vi længe pladeret for reelle fuldtidsstudier, hvor undervisningen er gennemtænkte undervisningsforløb, som strukturerer forløb, hvor man kan studere på fuld tid. Fokuset i anbefalingen er derfor i udgangspunktet ikke forkert. Men udvalgets anden rapport handlede primært om, at studerende ikke var arbejdsomme nok, hvorfor denne anbefaling er bekymrende. Udvalget argumenterer i deres endelige rapport for, at uddannelsessystemet er et marked, hvor studerende pga. manglende betaling for uddannelse ikke stiller krav til uddannelserne eller stiller krav til, at der skal være mulighed for at få job efter endt uddannelse. Derfor kan anbefalingen også rumme takter der peger i retningen mod brugerbetaling. Argumentet er, at hvis studerende betaler for deres uddannelse, så vil de studerende også kræve reelle fuldtidsstudier.

DSF er imod brugerbetaling og anbefalingen vækker derfor bekymring.

ANBEFALING 6: GODE OG ALSIDIGE UNDERVISNINGSKOMPETENCER

Hvad foreslår udvalget?

Udvalget argumenterer for, at undervisning er for lidt prioriteret på uddannelsesinstitutionerne. Derfor anbefaler udvalget, at stillingsstruktur-beskrivelserne revideres så de understøtter en ligevægt i krav til dokumentation af kompetencer indenfor forskning og undervisning og at stillingsopslag, bedømmelsesgrundlag, og prioritering ved ansættelse, forfremmelse og lønfastsættelse både formelt og reelt afspejler en lige prioritering.

Derudover anbefaler udvalget, at alle institutioner udarbejder en politik for fastansattes undervisningsforpligtigelser og en politik der fremmer at forskere der finansieres af private forskningsmidler medvirker i uddannelsesaktivitet.

Endelig mener udvalget, at alle der ansættes på offentlige konkurrenceudsatte midler skal have ret og pligt til at indgå i undervisningen.

DSF er positive overfor anbefalingen da den understøtter, hvad vi har sagt i årevis. Det er tråd med DSF's politik at sidestille forskning og undervisning i stillingsstrukturer og sikre, at forskere finansieret af eksterne forskningsmidler også underviser. Det er dog også DSF's opfattelse, at en af måderne hvorpå man kan sikre at undervisningen opprioriteres er ved at have studerende i ansættelsesudvalg. Udvalget kommer i deres anbefaling ikke med konkrete forslag til, hvordan man kan opprioritere uddannelse, hvorfor der er behov for at man spiller aktivt ind i debatten med løsninger på, hvordan man konkret kan sikre at uddannelse opprioriteres. DSF's løsning er at der sættes en formel begrænsning på, hvor længe forskere kan frikøbes fra undervisningen på maks. 2 år og at studerende skal have plads i ansættelsesudvalg. I DSF har vi også arbejdet med at skabe et bedre grundlag for at universiteterne kan fastansætte mere i stedet for at projektansætte, bl.a. ved at omlægge strategiske midler til basismidler. Endelig kunne man styrke studienævnenes kompetencer, så studienævnene også har indflydelse på stillingsopslag og ansættelser.

ANBEFALING 7: DEREGULERING AF UDDANNELSERNES INDHOLD OG TILRETTELÆGGELSE

Hvad foreslår udvalget?

Udvalget foreslår at man deregulerer uddannelserne således at institutionerne selv indfører initiativer der kan nedsætte studerendes gennemførelsestider. Udvalget anbefaler altså, at man rammestyrer universiteterne mere så man f.eks. i forbindelse med fremdriftsreformen udstikker målet for institutionerne, men ikke vejen til at nå dette. Derudover anbefaler udvalget, at man rammestyrer uddannelsesudbuddet, som man f.eks. gør med dimensionering. Dette er udelukkende en reference tilbage til anbefaling 2.

Anbefalingen vil konkret betyde en afskaffelse af fremdriftsreformen, men en forsat studietidsmodel, hvor uddannelsesinstitutionerne pålægges at nedbringe studietiden. Det er en stor sejr, at udvalget anbefaler en afskaffelse af fremdriftsreformen, men en videreførelse af studietidsmodellen er imod DSF's politik. Forskellige studerende har forskellige måder at lære på og forskellige behov for at lære i forskellige tempi. Derfor er studietidsmodellen i udgangspunktet ødelæggende for diversiteten blandt studerende da studietidsmodellen kun tilsiger læring i én bestemt hastighed, som ikke er optimal for alle. Derudover har økonomiske incitamenter stor virkning på institutioner som universiteter, hvorfor en bevarelse af studietidsmodellen vil kunne få universiteter til at indføre forskellige uhensigtsmæssige regelsæt for at sikre, at de nedbringer studietiden. Vi har allerede set eksempler på uhensigtsmæssige regelsæt såsom studieaktivitetskrav på Københavns universitet samt begrænsede orlovsmuligheder på Aarhus Universitet. Sådanne tiltag vil ikke forsvinde når studietidsmodellen bevares, hvorfor en sådan bevarelse ikke er ønskværdig.

ANBEFALING 8: BEVILLINGSMÆSSIG TILSKYNDELSE

Hvad foreslår udvalget?

Udvalget foreslår at en større andel af uddannelsesudgifterne finansieres ved faste bevillinger til institutionerne. Taxametret skal kun finansiere såkaldte marginalomkostninger ved at optage flere studerende. Derudover anbefaler udvalget, at basismidlerne reelt kan sikre forskningsbaseringen af alle universitetets uddannelser, og at der ikke er tilskyndelser i bevillingssystemet til at optage flere studerende eller oprette nye uddannelser. Endelig anbefaler udvalget, at der etableres et fagligt råd som kan uddele konkurrenceudsatte undervisningsmidler på 1. mia kr. som skal finansieres ved at skære 5 % af taxametret.

Anbefalingen vil med en større andel af uddannelsesudgifterne placeret i faste bevillinger betyde, at universiteterne kan fokusere mere på at arbejde med kvaliteten i uddannelserne end på hvor mange studerende der består deres eksaminer. Dette er i udgangspunktet positivt. Det er dog mindre positivt at omlægge dele af taxameteret til et marginaltaxameter, da uddannelsesudgifter reelt set ikke bliver mindre pr. studerende. Når universiteterne optager studerende kan marginalomkostningen ved at optage flere studerende være rigtig store, hvis det ekstra optag betyder, at der skal bygges nye auditorier, bygges flere bygninger med læsesale og grupperum. Derudover skal der ved optag af flere studerende ansættes flere forskere og man kunne derfor forestille sig, at marginalomkostningerne ved optag af studerende i virkeligheden er indledningsvist aftagende og derefter stigende. At indrette taxametret som udvalget foreslår, skaber med andre ord et incitament til, at universiteterne kun optager studerende, så det absolut lige kan betale sig i forhold til marginaltaxametret og ikke optager det antal studerende der giver mening ud fra motivationsmæssige og faglige betragtninger.

Udvalgets forslag om at hæve basisbevillingerne, så de reelt kan finansiere en ordentlig forskningsbasering på uddannelserne, er et meget positivt forslag. Flere og flere universiteter påbegynder besparelserunder som resultat af en årelang underfinansiering, og der er behov for flere penge til sektoren generelt. Det er dog væsentligt, at flere basismidler til forskningsbasering ikke fører til en intern omfordeling, men betyder tilførelse af flere midler til sektoren.

Endelig er DSF bekymret for ideen om en central uddannelsespulje administreret af et fagligt råd. En sådan uddannelsespulje vil føre til et mere usikkert finansieringsgrundlag for uddannelsesinstitutionerne, da man ikke kan være sikker på at modtage midler til udvikling af undervisningen hvert år. DSF mener, at der er behov for at alle universiteter kontinuerligt arbejder med at udvikle kvaliteten af undervisningen, ikke kun når man er heldig og modtager en bevilling fra konkurrenceudsatte midler. Derudover vil en uddannelsespulje formegentlig føre til en intern omfordeling universiteterne imellem. Store universiteter, som har store administrative afdelinger der kan bistå i søgningen af konkurrenceudsatte midler, vil formegentlig vinde konkurrencen om midlerne oftere end små universiteter med færre ressourcer.

ANBEFALING 9: SAMMENLIGNELIGE DATA PÅ TVÆRS AF UDDANNELSER

Hvad foreslår udvalget?

Udvalget anbefaler at der oprettes et elektronisk informationssystem med information om uddannelsernes kvalitet og relevans og hvor tallene kan sammenlignes på tværs af institutioner. Tallene skal både rumme tal på omkostningerne ved uddannelsen, undervisningsressourcer, de studerendes studieaktivitet, praksisrettede elementer, de studerendes engagement, dimittendernes lønniveau og job med mere. Udvalget anbefaler også, at samtlige studerende skal inviteres til at svare på en national spørgeskemaundersøgelse, som viser uddannelsernes kvalitet, relevans og studerendes læringsudbytte. Data fra undersøgelsen skal kunne anvendes i udviklingskontrakterne og der skal oprettes et tilsyn som kan skride ind, hvis data indikerer at der er udfordringer med kvaliteten og relevansen. Endelig anbefaler udvalget, at ledelserne har ansvar for at der gennemføres undervisningsevalueringer af fag og kurser, og at de offentliggøres.

DSF mener, at det til en vis grad kan give mening med tal der sammenligner kvaliteten af uddannelserne på tværs. Det er dog væsentligt at sådanne sammenligninger ikke koster ressourcer som kunne være brugt på et kvalitetsløft på vores uddannelser. Derudover er der en værdi i, at vores uddannelsessystem rummer forskellige typer uddannelser med forskellige arbejdsformer, også selvom uddannelserne på de forskellige universiteter kan minde om hinanden ved navn. Indførelsen af et dataapparat, som formegentlig ikke vil kunne tage højde for diversiteten universiteterne imellem, risikerer at føre til en ensretning af uddannelserne, fordi ingen universiteter vil ønske at være det universitet der scorer lavt i databasen. En ensretning af vores uddannelser vil være dårligt både for de studerende, men også for udviklingen af fremtidens arbejdsmarked.

Endelig kan det være farligt at indføre en database der tager udgangspunkt i udvalgets fokus på erhvervskompetencer og relevans. Ligesom der kan være en fare for ensretning i uddannelserne på tværs, kan der nemlig være en fare for, at universiteterne vil ændre indholdet i uddannelserne så det stemmer overens med databasens målepunkter. På den måde vil det ikke længere være studienævnene der definerer uddannelsernes indhold, men være nationale målepunkter i en central database der definerer indholdet.

ANBEFALING 10: NY CENSORORDNING

Hvad foreslår udvalget?

Udvalget foreslår at der oprettes et nyt og anderledes censorkorps end det der er i dag. Dette nye censorkorps skal vurdere det faglige niveau i uddannelserne og altså ikke vurdere eksamen. Korpsets vurdering skal derefter indgå i akkrediteringen. I erstatning for det gamle censorkorps skal institutionerne selv beslutte, om de vil anvende ekstern censur og på hvilke eksaminer samt sikre studerendes retssikkerhed gennem regler, procedurer og klageadgang.

Denne anbefaling vil betyde, at der skal oprettes et organ der kan sammenlignes med den tidligere uddannelsesakkreditering. Anbefalingen kan med andre ord tolkes som et tilbageskridt i forhold til indfasningen af institutionsakkrediteringen. DSF har været positivt indstillet overfor institutionsakkrediteringen, da institutionsakkrediteringen får uddannelsesinstitutionerne til at arbejde med kvalitetsudvikling generelt. Den

tidligere uddannelsesakkreditering rummede en lang række uhensigtsmæssigheder, såsom at både forskere og studerende ofte "skjulte" reelle fejl og mangler ved deres uddannelse, fordi det kunne betyde, at deres uddannelse var i fare for at lukke, hvis uddannelsesakkrediteringen fik nys om problemerne. Når det er sagt, så er den nuværende censorordning ikke uproblematisk. Der er set eksempler på situationer, hvor censorer har været brugt i flere år i træk og hvor censorer har været nære venner med underviser. Studerendes retssikkerhed i forhold til den nuværende censorordning er derfor ikke nødvendigvis optimal. Til gengæld er kvalitetsudvalgets løsning ej heller problematisk og udvalgets løsning er meget lidt konkret.